

ŠKANDAL PRI GOSPE SVETI

V našem listu smo že imeli priložnost razpravljati o koroškem duhovniku Wilhelmu Mucherju, župniku pri Gospe Sveti, enemu izmed »ideologov« šovinistične protislovenske gonje na Koroškem, govorniku »Heimattiensta«. Na živce mu gredo predvsem zavedni slovenski duhovniki in celo sveta brata Ciril in Metod. Napisal je obširno knjigo, da bi v njej dokazal, da nista bila sveta in da sta prišla med Slovence in Slovake (Moravane) samo intrigirat, da bi jih najhujšala proti Rimu, frankovski državi in Zahodu ter jih pridobila za vzhodno cerkveno in politično sfero, katere središče je bil Bizanc. Proti temu govorijo točni zgodovinski dokumenti (oba brata sta bila zvesta rimski Cerkvi in sta tudi potovala v Rim ter bila s papeži v najboljših odnosih in Ciril je celo v Rimu stopil v samostan, ko je čutil, da se mu bliža smrt, in je tam umrl), toda Mucherja to ne briga. On ve te stvari boljše... seveda po svoje. Toda njegovo zgodovinsko neznanje oziroma hoteno potvarjanje resnice nas bi pustilo brezbrizne (čeprav od katoliškega duhovnika takega laganja ne bi pričakovali, saj bi se moral sam boriti proti laži), če bi ne netil z njim gonje proti koroškim Slovincem in če bi ne bil župnik prav pri Gospe Sveti, ki je danes sicer v glavnem že potujčena, a je vendar ostala slovenskega narodu simbol njegovega pokristjanjenja in prve slovenske države. Zato pa vidimo v tem pravi škandal, ki pomeni sramoto za celovško škofijsko oblast, pa tudi di rektno in zavestno izzivanje vsega slovenskega naroda. Kako mora celovski kof pustiti takega duhovnika na tako reprezentativnem in odgovornem mestu, kamor prihaja na romanje in ogled mnogo Slovencev? Tja bi spadal strpen, razgledan duhovnik, ki ne bi kazal sovraštva do slovenskega ljudstva in žalil njegove cerkvene in narodne zgodovine.

Zato z vso moralno pravico terjamo v imenu vsega slovenskega ljudstva, da se napravi temu škandalu in izzivanju takoj konec. Za Mucherja se bo že našla kaka druga duhovniška služba in gotovo taka, kjer bo lahko napravil več dobrega, ali pa bo vsaj manj škodoval ugledu Cerkve in krščanstva v javnosti, posebno v slovenski javnosti.

Ali pa morda tudi celovski škof (o Wilhelmu Mucherju tega ne dvomimo) zavestno nadaljuje nekdanjo politiko nemških škofij in zlasti salzburske škofije proti Sloven-

(dalje na 3. strani)

Carantanus

DEKLARACIJA V HELSINKIH

V Helsinkih je bilo te dni eno najvažnejših vrhunskih zasedanj v sodobni zgodovini, čeprav so njegovi zaključki bolj moralnega kot pravnega pomena. Zaključno deklaracijo o evropski varnosti in sodelovanju so podpisali državni poglavarji oziroma ministrski predsedniki 35 evropskih držav, ZDA in Kanade, med njimi torej tudi Italija in Jugoslavija.

Zaključna listina se deli na pet poglavij. Prvo poglavje obravnava vprašanja, ki se nanašajo na evropsko varnost, drugo poglavje govori o gospodarstvu, znanosti, tehnologiji in varstvu človekovega okolja, tretje poglavje je posvečeno Sredozemlju, četrto poglavje sodelovanju na humanitarnih področjih, stikom med ljudmi in svobodnemu kroženju idej ter informacij, peto poglavje pa ureja sklicevanje novih konferenc v prihodnosti.

Zaključna listina o evropski varnosti ima nad sto strani ter je sad dolgih in intenzivnih diplomatskih akcij in političnih pogajanj. Gre za kompromis med Vzhodom in Zahodom, za srednjo pot med željami in možnostmi in tako za odsev današnje evropske stvarnosti.

Listino so odobrili soglasno, kar povečuje njeno moralno in politično moč, čeprav — kot rečeno — ni pravno obvezna za države podpisnice.

Poglavje, ki se nanaša na evropsko varnost, vsebuje deset evropskih zapovedi, ki so osnova celotne listine. Vsi udeleženci evropskega vrha so se obvezali, da se bodo v medsebojnih odnosih ter v stikih s tretjimi državami ravnali po naslednjih desetih načelih:

1) suverena enakost in spoštovanje pravic, obseženih s pojmom suverenosti; 2) izogibanje grožnji s silo ali uporabi sile; 3) nedotakljivost meja; 4) ozemeljska celovitost držav; 5) mirno reševanje sporov; 6) nemešavanje v notranje zadeve; 7) spoštovanje človeških pravic in temeljnih svoboščin; 8) enake pravice in pravica do samoodločbe narodov; 9) sodelovanje med dr-

žavami; 10) vestno izpolnjevanje obveznosti do mednarodnega prava.

Listina poudarja, da so ta načela enaka po pomenu ter jih bodo enako in brez pridržka uveljavili. Ta del listine vsebuje tudi ukrepe za krepitev zaupanja in sporazumevanja o raznih vidikih varnosti in razoroževanja. Poglavitni sklep pa je privolitev držav, da se bodo medsebojno obveščale o orožnih vajah.

Toliko o prvem poglavju. Drugo poglavje obsega obsežne ukrepe za sodelovanje v gospodarstvu, znanosti, tehnologiji in var-

NAROČNIKOM IN BRAVCEM

Zaradi počitnic tiskarniškega osebja bo izšla prihodnja številka Novega lista v četrtek, 28. t.m.

Uprava lista ostane zaprta do 27. t.m.

stvu človekovega okolja. Države podpisnice evropske deklaracije izražajo pripravljenost, da bodo povečale gospodarsko sodelovanje v raznih oblikah, na primer v industrijskem sodelovanju. Udeleženske so podprle stališče Združenih narodov, da je nujno potrebno večje sodelovanje z državami v razvoju.

Drugo poglavje obravnava tudi gospodarski in socialni položaj delavcev izseljenec, sodelovanje v turizmu in zaščito človeškega okolja.

Tretje poglavje povezuje evropsko varnost z varnostjo v Sredozemlju. Na tej podlagi so evropske države izrazile namen, da bodo razvijale dobre sosedске odnose s sredozemskimi državami in to v duhu desetih načel, sprejetih v prvem poglavju.

Četrto poglavje zagotavlja, da bodo države podpisnice pripravile predloge za združevanje ločenih družin preko državnih meja ter omogočile sklepanje zakonskih zvez

(dalje na 3. strani)

Egidij Vršaj

FORDOV OBISK V JUGOSLAVIJI

V zvezi s konferenco v Helsinkih je bil tudi obisk, katerega je po evropskem vrhu tam napravil v Beogradu ameriški predsednik Ford. Sestal se je s predsednikom Titom in z drugimi jugoslovanskimi državniki. Jugoslovansko-ameriški pogovori so bili nadaljevanje posvetov, ki so bili ob obisku, katerega je letošnjega marca napravil v Združenih državah jugoslovanski ministrski predsednik Bijedić. Razpravljali so tudi o gospodarskih vprašanjih.

V letih 1971-1974 se je jugoslovanski izvoz v Združene države povečal od 109 na 316 milijonov dolarjev, jugoslovanski uvoz iz Združenih držav pa od 197 na 344 milijonov dolarjev.

Združene države so po obsegu vlaganj tujih kapitalov v Jugoslaviji na prvem mestu, čeprav so po številu sklenjenih pogodb za drugimi partnerji jugoslovanskih podjetij. Jugoslovanska in ameriška podjetja so

(Dalje na 7. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 10. avgusta, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Hindemith: Godalni kvartet. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Deček iz Connecticuta«. Napisal Mark Twain, dramatičar G. F. Luzzi, prevedel Maks Šah. II. del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30 - 15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Atentat v neposrednem prenosu«. Radijska drama, napisal Claude Ollier, prevedel Franc Jeza. SSG v Trstu. Režija: Majda Skrbinek. 16.40 Operetna fantazija. 17.30 Hiti na 45 obratov. 18.00 Nedeljski koncert. 19.00 Folk iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. Boris Ulrich: Simfonija - Vespro. 22.25 Pesmi za vse okuse.

:: PONEDELJEK, 11. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Baletna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Sportna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Literarni sprehodi po naših krajih - Violist Srečko Zalokar in pianist Marijan Lipovšek. F. Juvanec: Nokturno; H. Svetel: Adagio; J. Gregorc: Elegija, ples, pesem - Trst in okolica v zgodovini Matija Sile - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba v noč.

:: TOREK, 12. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Klavirska medigra. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Tenorist Giuseppe Di Stefano. 19.00 Veseli motivi. 19.10 Slovenski biografski roman (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: Potovanje v lepi živalski svet: »Veliki srakoper — gozdni čuvaj«. Napisala: Zora Saksida. 20.00 Šport.

:: SREDA, 13. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 I Cameristi di Venezia. 19.00 Ansambel Giancarla Barigozzija. 19.10 Avtor in knjiga. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. 21.55 Motivi iz filmov in glasbenih komedij.

:: ČETRTEK, 14. avgusta: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 V ljudskem tonu. Karol Pahor: Istrijanka. Orkester Slovenske Filharmonije vodi Bogo Leskovic. 19.10 10 minut s Frankom Chackfieldom. 19.00 Človeško telo in njegove obrambne sposobnosti. (Giovanni Marozzi). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 »Diaka v jajcu«. Satirični kabaret, napisali Miroslav Košuta, Atilij Kralj, Adrijan Rustja in Sergij Verč. Slovensko amatersko gledališče. Režija: Adrijan Rustja. 21.25 Zaprlešimo v preprostem slogu. 21.45 Polifonska glasba. 22.00 Oddih ob glasbi.

:: PETEK, 15. avgusta, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Jutranja glasba. 9.00 Sv. maša. 9.45 A. Dvorak: Godalni kvartet. 11.15 Mladinski oder: »Sominček z romanja«. Napisala Marija Susič. Režija: Lojzka Lombar. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 - 15.45 Glasba po željah. 15.45 »Zlatorog«. Igra v petih dejanjih, napisal J. Abram. RO. Režija: Jože Peterlin. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Ubald Vrabec: Simfonične breve. Orkester gledališča Verdi v Trstu. 18.50 Ansambli lahke glasbe. 19.10 Na počitnice. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo.

:: SOBOTA, 16. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 - 15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sopianistka Ondina Otta Klasinc, pianist Igor Dekleva. Samospevi Vilka Ukmarja. 18.55 Glasbena zlepljenka. 19.10 Spomini in pričevanja — razgovori o naših ustvarjalcih. 19.30 Orkester proti orkestru. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Spomini iz preteklosti: Uosnice«. Dramatizirana zgodba, napisal Dante Vuttin. 21.15 Jazz koncert. 21.30 Vaše popevke.

UGANKA PSI

Italijanska socialistična stranka predstavlja ključ sedanjega političnega položaja v Italiji in hkrati njegovo veliko uganko. Stranka, ki je omogočala levo sredino in s tem določeno stabilnost političnega položaja v Italiji skoraj poldrugo desetletje, je po zadnjih volitvah, kot kaže, trdno odločena menjati stališče in se dokončno odcepiti od strank leve sredine, razen če Krščanska demokracija pristane na to, da pristopijo tudi komunisti k vladni koaliciji. Brez KPI tudi socialisti ne gredo zraven. Tako pravijo.

Krščanska demokracija je postavljena tem pred odločitev, ki bo v vsakem primeru usodna. Če gre v koalicijo s komunisti bo to nujno povzročilo razcep v njej, ki ga je že najavila ustanovitev nove katoliške »Sturzove« stranke. Zaenkrat ima ta bolj teoretičen pomen, a v primeru razkola, ki bi nastal med članstvom KD zaradi sodelovanja s komunisti, bi mogla postati jedro nove krščansko-demokratske stranke, medtem ko bi tista, ki bi vztrajala v sodelova-

nju s komunisti, prej ali slej nujno zadočila zgolj sopotniški značaj, v vsakem primeru pa bi se znašla v manjšini nasproti komunistični stranki.

Če pa KD ne sprejme socialističnega pogoja in ne sprejme komunistov v vladno večino, se zgodi lahko dvoje: ali se odloči za direkten sporazum s komunisti, za takomenovani »zgodovinski kompromis« in za sovladje s komunisti (kar pa bi prej ali slej privedlo do istih posledic, ki smo jih omenili zgoraj), ali pa to odkloni in v tem primeru so posledice nepredvidljive. Goto vo pa bi prišlo do predčasnih parlamentarnih volitev.

Brez socialistov ni možna taka demokratska levo-sredinska koalicija, ki bi imela večino v parlamentu. Toda tudi komunisti in socialisti skupaj ne zmorejo večine. Poleg tega je vprašanje, ali so socialisti res tako trdno odločeni spraviti komuniste na oblast in kaj si od tega obetajo? V nobenem primeru ne morejo pričakovati

(Dalje na 4. strani)

SKOZI DALJNOGLED

KRIZA? KJE NEKI!

Promet na italijanskih avtocestah zdaj v začetku avgusta je presegel vse dosedanje rekorde in slišali smo, da je »dosegel meje zmogljivosti«. Televizijske oddaje so kazale morje avtomobilov, ki so čakali pred vstopom na avtoceste, in nepretrgane drveče kolone — ter mestne nesreče z mnogimi, premnogimi mrtvimi. Vse drvi na počitnice in dopust, še nikdar niso bila obmorska letovišča tako polna, »gneča je taka, da si je težko priboriti prostor na plaži ali v morju, po katerem plava vse polno odpadkov iz plastike in druge nesnage«, je povedal televizijski napovedovalec. Tudi ljudje so kot obsedeni od »letovanja«. To je postal eden izmed tolikih mitov. Rajši vse prestat, vročino, gnečo, stavke v hotelih in restavracijah, stavke na brod-ladjah, umazanijo, samo ne ostati doma, ne vzbuditi videza, da spadaš k revnejši plasti, ki si ne more privoščiti počitnic zunaj, na morju ali v Alpah. Kaže, da je bencin spet poceni, prepoceni (da ga je kdaj manjkalo, so že vsi pozabili) in da je tudi tisto o gospodarski krizi v Italiji samo neresnična govoriča. Italijani imajo denar in si hočejo zanj tudi nekaj privoščiti. Sicer pa so napovedane nove stavke za zvišanje plač in za štiri rinajsto plačo! Denarja torej tudi zanaprej ne bo manjkalo. In če se bo pri tem še manj delalo in produciralo, toliko bolje!

KONTROLA ALI CENZURA?

Zadnji čas se pri nas zelo veliko govori in piše o parlamentarni in deželni komisiji za kontrolo nad radiotelevizijo. Pri tem je slišati tudi že težke besede o tem, da morajo prenehati »reakcionarne« oddaje. Zdi se, da nekateri pojmujejo pod besedo kontrola (nadzorstvo) čisto enostavno cenzuro. Take kontrolne komisije imajo pomen, če bodo bdele nad objektivnostjo oddaj (da se ne bo nikomur godila krivica ali da bi bil prikrajšan za pravico, da zve resnico), ne pa, če bodo skušale izvajati

pritisek na radiotelevizijske časnike in jim diktirati, kaj morajo pisati, in prepovedovati, česa ne smejo. Če bodo razumele kontrolne komisije svojo nalogo in svoje delo v tem smislu, se bodo morali časniki takemu pritisku odločno upreti. Svoboda v kaki državi se začne in konča s svobodo mnenja in obveščanja. Kakšen pomen ima ustanavljati kontrolne komisije s protifašistično tendenco, če bi ravno one pehale razvoj v smeri fašističnih metod zaviranja svobode obveščanja in izražanja idej? Kjer gre za svobodo obveščanja, je treba biti skrajno previden — in skrajno buden, da ne prilaze Belcebub, ki ga izženeš skozi vrata, skozi okno nazaj.

MEDNARODNA IZMENJAVA

Prvi rezultat helsinške konference je že tu! Nemški in poljski državniki so se domenili ob konferenci, da bo Zahodna Nemčija posodila Poljski eno milijardo mark za »simbolne« obresti 2,5 odst. in ji dala še eno milijardo in 300 milijonov mark na račun pokojnine tistih poljskih državljanov, ki so morali med vojno delati v podjetjih nacističnega režima. Poljska pa bo za protiuslugo dovolila, da se bo v teku štirih let izselilo v Zahodno Nemčijo 125.000 poljskih državljanov nemškega rodu. Sporazum sta dosegla kancler Helmut Schmidt in voditelj poljske komunistične partije Edward Gierak po osemurnem pogajanju na sedežu poljskega veleposlaništva v Helsinkih. Pogajanj sta se udeležila zunanja ministra Genscher in Olszowski ter poljski ministrski predsednik Jaroszewicz. Po vojni je izgubila poljska vlada 2 milijona Nemcev, ki so še ostali na ozemlju, ki je pripadlo Poljski, 400.000 pa se jih je smelo izseliti z Zahodno Nemčijo od leta 1956 do leta 1969. Po novi pogodbi bo torej posodila Zahodna Nemčija Poljski za vsakega Nemca 8000 mark (2.080.000 lir), če se ne računa denarja za »pokojnine«.

ŠKANDAL PRI GOSPE SVETI

(nadaljevanje s 1. strani)

cem? Slovensko zgodovino pisje je doslej žal premalo poudarjalo negativno vlogo Salzburga in drugih nemških škofij na preteklost slovenskega naroda, saj so v svojem pohlepu po posestvih na slovenski zemlji in po oblasti nad njo preprečile, da bi se bila nekdanja slovenska Karantanija cerkveno osamosvojila. S tem bi bila odločilno utrjena in priznana slovenska državnost, kajti samostojna nadškofija je pomenila v srednjem veku močnejše jedro narodne moči kakor vladar sam in predvsem tudi izredno važen kulturni center, ki je oblikoval narodno razumniško plast. O vladarjih so pogosto odločale nadškofije o čemer priča zgodovina mnogih evropskih narodov in držav. Salzburška in druge nem-

ške nadškofije in škofije pa so ljubosumno in pohlepno težile samo po tem, da preprečijo vsak zametek kake cerkvene oblasti, ki bi imela svoje središče v Karantaniji sami oziroma na Slovenskem, da bi si tako ohranile tam neokrnjene svojo ogromno posest, dohodke in oblast. Zato ni slučaj, da trideset tisočletja ni bilo ustanovljena nobena škofija na ozemlju naroda, ki je obsegal tedaj mnogo večje ozemlje kot danes in je bil številčno sorazmerno s tedanjim prebivavstvom v Evropi vsaj štirikrat številnejši kot danes. In to neglede na dejstvo, da je obstajalo več škofij na tem ozemlju že v rimskem času, tako v Ptuj, Celju, Emoni (Ljubljani) in Teurniji (blizu Spittala). Cerkev je simbolno ohranjala pri življenju že davno po Arabcih in Turkih zasedene in izginule škofije na Bližnjem vzhodu in imenovala titularne škofo po njih, nikoli pa ni prišla do tega, da bi obnovila ali vsaj simbolno priznala škofije, ki so bile na trdno krščanskem slovenskem ozemlju pred nosom Italije in to samo zato, ker so Salzburg in druge nemške škofije skrbno pazile, da se ne bi zgodilo kaj takega. Niti celjskim grofom (knezom) se ni posrečilo, da bi dosegli obnovitev škofije v Celju. In če so se salzburški nadškofje in duhovniki tako zagrizeno borili proti Metodu in končno dosegli uničenje njegove

nadškofije v Sirmiju, se to ni zgodilo iz skrbi za pravovernost, ki ni bila ogrožena (to skrb bi bili lahko prepustili papežem v Rimu), ampak zato, ker jim je šlo za dohodke in oblast.

Nemške nadškofije in škofije so se kot besne pulile za posestva na Slovenskem in značilno je, da je ohranjenih le malo dokumentov, ki bi se nanašali na opravljanje njihove božje službe v slovenskih deželah, a vse polno dokumentov o tem, da so jim bile podeljene posesti in razne pravice, ki so donašale dohodke (glej F. Kos »Gradi vo za zgodovino Slovencev«, vsi zvezki).

Kaže, da sta Wilhelm Mucher in celovška škofija, ki ga toliko časa drži pri Gospe sveti na zgodovinsko in simbolno, pa tudi cerkveno in psihološko tako važnem mestu, zvesta in dosledna nadaljevalca ti ste pohlepne krvosesne politike, ki ni mogla trpeti nobenega samostojnega vzgiba slovenskega naroda niti na cerkvenem območju. Celovski škof lahko to zanika samo s tem, da Mucherja takoj prestavi drugam, h Gospe Sveti pa pošlje duhovnika, ki bo skrbel bolj za božjo čast in za versko življenje kot za interese velenemškega šovinizma (Heimattiensta) na Koroškem. Dobro bi bilo, če bi celovška škofijska oblast upoštevala, da smo se Slovenci v teku časa nekaj naučili od zgodovine in zdaj znamo prepoznati volka v ovčji koži, tudi če ima na njej obešen križec, in da dobro razločimo pravo krščanstvo od lažnega.

HROMI AMERIČAN JE SKORO PREPLAVAL ROKAVSKI PRELIV

25-letni hromi Američan Jack Robertson, ki se lahko na suhem giblje le z vozičkom, je zadnji dan julija že skoro preplaval Rokavski preliv med Anglijo in Francijo, na žalost pa je moral opustiti poskus le pol milje pred francosko obalo zaradi premočnega nasprotnega toka, ker se je začela osekati. Pri pripravi jutraj so se namreč nekoliko zamudili in zamuda 45 minut je bila dovolj, da Robertson ni mogel več plavati s plimo do francoske obale. V vodi je bil 18 ur. Vsekakor pomeni to sijajen uspeh za hromega človeka. Robertson je doma iz Elyrie v Ohio in je bil svoj čas trener nekega basebalškega moštva v Arizoni. Leta 1969 pa je imel prometno nesrečo in je ostal hrom na spodnji polovici telesa. Kljub temu se ni vdal v usodo in je iznašel poseben način plavanja s kriljenjem rok v obliki mlina na veter — tako on imenuje ta slog — tako da lahko pogreša zagon, ki ga dajejo pri plavanju noge.

Robertson je po plavanju čez preliv izjavil, da je hotel napraviti to z namenom, da bi dal poguma tistim, ki so hromi kot on, in da bi pokazal, da lahko tudi tak človek veliko zmore, če hoče. Ni še znano, če bo simpatični mladenič ponovil svoj poskus plavanja čez Rokavski preliv.

BARVNA TELEVIZIJA V ITALIJI

Poleg vseh drugih političnih, gospodarskih in socialnih problemov imajo zdaj Italijani še nov problem: kako priti do barvnega televizorja? Računa se, da bo oddajala italijanska televizija prvo barvno oddajo ob koncu tega leta — zaenkrat še poskusno. V Italiji je bilo letos v začetku aprila okrog 350 tisoč barvnih televizorjev, zadnje mesece pa se je njihovo število še povečalo. Sprejemali so seveda samo tuje bavne oddaje, med njimi koprsko.

Cena barvnih televizorjev je trenutno takale: 14-palčni televizor stane od 400 do 430 tisoč lir. 20-palčni stane od 650 do 700 tisoč lir in 26-palčni od 625 do 650 tisoč lir.

—O—

Zgodaj so začeli — bi lahko rekli o Komorih. Komaj sredi julija se je proglasilo to otočje blizu Madagaskarja za neodvisno državo, pa ima že prvi državni udar. Le tako naprej!

DEKLARACIJA V HELSINKIH

(Nadaljevanje z 1. strani)

in sploh širše ter bolj neovirane stike med državljani raznih držav.

Sporazumele so se tudi za izboljšanje medsebojnega informiranja, za bolj neovirano razpečevanje tiska in publikacij in za večje sodelovanje v kulturi, izobraževanju in založniški dejavnosti.

Ta del evropske deklaracije obravnava prvič v podobnih listinah pomen kultur narodnih manjšin kot elementa sodelovanja med državami.

Sploh je za narodne manjšine posebno važno sedmo načelo o spoštovanju človekovih pravic in svoboščin, ker vsebuje poseben odstavek ravno o narodnih manjšinah.

O sedmem načelu so razpravljali na nič manj kot petdesetih sejah in petnajstih sej je bilo posvečenih odstavku o narodnih manjšinah. Ta odstavek pravi, da bodo sodelujoče države spoštovale pravico oseb, ki pripadajo narodnim manjšinam, do enakosti pred zakoni, da jim bodo dale polno možnost za dejansko uživanje človeških pravic ter bodo na ta način ščitile njihove zakonite koristi.

Odpor proti vsakemu omenjanju manjšinskih pravic je prihajal predvsem od Grčije, Turčije, Bolgarije, Francije, Belgije in Španije. Vendar pomeni ta deklaracija zaradi vztrajnosti drugih držav, med njimi Jugoslavije in Italije, prvo mednarodno listino, ki z vidika potreb miru in varnosti vsebuje načelna politična stališča o narodnih manjšinah ter na ta način podpira po-

zitivne napore za reševanje tega vprašanja v Evropi.

Jugoslavija je podprla zahodno stališče, da razvoj sveta zahteva čim tesnejšo izmenjavo informacij in čim bolj neovirano kroženje idej in ljudi. To kroženje pa ne sme biti enosmerno, to je zgolj od močnejših in večjih proti manjšim državam. Potrebna je enakopravnost v izmenjavah. Večjo pozornost je treba posvetiti jeziku in literaturi manjšin. Za nekatere evropske države je evropska kultura še vedno nosilka posebne misije. Mislijo pa pri tem predvsem na vodilno vlogo, katero naj bi imela v evropskem okviru njihova narodna kultura. Pri tem pozabljajo, da so tudi evropsko kulturo v njenem razvoju oplemenitili mnogi tuji elementi. Dandanes je ena sama celina preozek okvir za oblikovanje neke posebne kulturne sposobnosti.

Besedili o kulturi in izobraževanju vsebujejo važen odstavek o prispevku, katerega lahko dajo narodne manjšine in regionalne kulture za sodelovanje na tem področju med raznimi državami. Zagotavljajo, da bodo sodelujoče države upoštevali zakonite koristi narodnih manjšin.

Peto in zadnje poglavje urejuje nadaljevanje evropskih konferenc; države podpisnice evropske deklaracije zagotavljajo, da bodo nadaljevale medsebojni dialog za popuščanje svetovnih napetosti. Za ta namen se bodo njihovi zunanji ministri sestali leta 1977 v Beogradu. Preučili bodo, koliko so bili do tedaj uresničeni sklepi konference v Helsinkih, in bodo določili nove smernice za krepitev varnosti in sodelovanja v Evropi.

Nabrežina še nima župana

Devinsko - nabrežinska občina še nima novega župana. Na seji, ki je bila v ponedeljek, 4. t.m., je novoizvoljeni župan Srečko Colja sporočil občinskemu svetu, da odklanja imenovanje, ker je na posvetovanjih z vsemi svetovalskimi skupinami ustavnega loka ugotovil, da njegov odbor ne bi bil izvoljen z absolutno večino glasov.

Kot znano, je kandidatura Srečka Colja za župana predlagala Slovenska skupnost, češ da je omenjeni socialistični predstavnik bolj primeren za sestavo najširše demokratične in protifašistične koalicije kot uradni kandidat KPI in PSI poslanec Škerk. Colja je bil izvoljen za župana na seji dne 31. julija z glasovi KD, SS in PSDI in je prejel en gras več kot Škerk.

Po zadnji seji, na kateri je Colja napovedal svoj odstop, je Slovenska skupnost iz Nabrežine izdala poročilo, v katerem poudarja veljavnost svojega predloga in obžaluje, da nista znali KPI in PSI pravilno vrednotiti globljega političnega pomena izvolitve socialista Colje za novega župana. Slovenska skupnost — je rečeno v poročilu — je bila pripravljena nuditi vso podporo novemu županu in njegovemu odboru, ki bi moral biti izvoljen že na seji z dne 4. t.m.

Nenavadni razplet dogodkov ima za posledico, da mora bivši župan Legiša sklicati sejo starega občinskega odbora, ki mora določiti datum novega zasedanja občinskega sveta. Ta bo na prvi seji najprej raz-

pravljaj in vzel na znanje odstop župana Colje, nato pa volil novega župana in novi občinski odbor. Seja starega občinskega odbora je bila danes, še prej pa se je župan dr. Legiša sestal z voditelji vseh svetovalskih skupin, s katerimi se je posvetoval o datumu sklicanja novega zasedanja občinskega sveta.

Strah na pragu bara

Trst se kuha v poletni vročini, ljudem teče pot po obrazu, zrak na enosmernih cestah je poln izpušnih plinov, da se ne da dihati, človek ima suha usta, pa ga prime, da bi se malo osvežil in odžejal z mrzlo pijačo ali s kavo. Iz bližnjega bara vabi vonj kave in ga pritegne... Toda na pragu bara se zave, da najbrž nima dovolj drobiža. Potipa v žep: res, samo kovanec za petdeset lir in dva po deset. Ni dovolj. Manjka 50 lir. Toda kava tako vabljivo draži nos. Na pragu se obotavlja, postane ga strah, ker ve, da mu ne bodo hoteli — ali mogli — zamenjati bankovce. Ta dobro znani strah, ki postaja kompleks Tržačanov! Toda vseeno vstopi do blagajničarke in ji pomoli bankovec za tisoč lir.

»Spiccioli!« pravi in ga očitajoče pogleda. Ubogi gost se počuti kot zločinec.

»Nimam drobiža!« se izgovarja in da bi jo ganil in prepričal, začne iskati po žepih ter ji pokaže svojih 70 lir drobiža.

»Ne morem!« odseka blagajničarka polna zamere in se obrne k drugim gostom, ki čakajo. Gost brez drobiža poklapan odide iz bara. Zbogom kava! Poskusi še v drugem baru! Isto. V tretjem najprej naroči kavo pri banku, hoteč biti zviti. Potem bodo prisiljeni, da mu menjajo. Toda tudi barist je zviti.

»Alla cassa, prego!«

Nič ne pomaga. Seveda mu tudi tu ne morejo dati nazaj drobiža za tisoč lir in zato tudi ni nič s kavo. Zunaj začne premišljevali, kaj bi kupil, da bi lahko menjal tisoč lir. Vžigalic ali časnika ne, ker za to vsoto mu tudi ne bodo menjali tisoč lir.

Sonce pa peče in žeja pritiska. Končno se odloči in kupi ilustrirani tednik za 300 lir, čeprav mu ni do njega. Tako mu je

SONČNA ENERGIJA PREKO PREUČEVANJA RASTLIN

Človek se skuša naučiti od cvetic, kako presnovati sončno svetlobo v energijo. Te študije hitro napredujejo v Angliji, kjer so so zaupali Nobelovemu nagrajencu za kemijo Siru Georgeju Porterju nalogo take analize na stroške državnega odbora za znanstvene raziskave.

prodajavec prisiljen dati ven 200 lir. Zdaj bo za kavo! Končno! Blagajničarka dviga obrvi, ko zagleda 200 lir, kajti še vedno mu ne more dati nazaj 80 lir. Toda ne reče nič in mu da drobiž, le z izrazom mu pove, naj pride drugič s točnim drobižem...

Gost olajšan odide. Toda v možganih mu vrta misel: kaj bo čez kako uro ali dve, ko bo spet žejen ali potreben, da se poživši s kavo. Na pragu barov ga čaka strah...

—o—

Uganka PSI

(dalje z 2. strani)

nič dobrega za svojo stranko. Vladna koalicija s komunisti bi jih potisnila ob stran in jih napravila nezanimive in nepotrebne tako za KD kot za KPI. V primeru, da ustvari skupaj s komunisti ljudsko fronto in da se jim posreči jo spraviti na oblast, bodo kot manjšina utonili v KPI, kot se je zgodilo še vsem socialističnim strankam v vzhodnih državah, ki so v ta namen sodelovale s komunisti. V primeru zgodovinskega kompromisa med KD in KPI pa bodo postali peto kolo.

S svojo sedanjo politiko so spravili socialisti Krščansko demokracijo zares v veliko stisko in v tej stiski pritiskajo še naprej neusmiljeno nanjo z ustanavljanjem skupnih socialistično - komunističnih levih upravnih odborov v deželah, pokrajinah in občinah, kjer je to le mogoče, npr. v Turinu in Milanu. Toda s tem spravljajo sami sebe v zagato, iz katere ni drugega izhoda kakor dosledno in trajno sodelovanje s KPI, tako da bi postali njen zvesti privešek, ali pa skesana vrnitev v novo levo sredino. Preostane sicer še tretja možnost — vreči Italijo v politične pustolovščine in kaos. Toda ali gre socialistom res za to, da postavijo na kocko vse dosedanje demokratične in socialne pridobitve italijanskega naroda na ljubo kaki čisti, nejasni teoriji?

Spričo teh dilem se lahko reče, da je ravno socialistična stranka tista, ki je danes v najhujši idejni in programski krizi, čeprav je to prikrito zaradi njenega delnega uspeha na volitvah in se njeni voditelji morda tega niti sami še ne zavedajo. Goto pa je, da predstavlja danes PSI uganko, ki jo je zaenkrat nemogoče razvozljati. To pa bo poskušal v najbližjem času novi tajnik KD Zaccagnini. A če je ne bo razvozljajal on, se bo prej ali slej nujno razvozljala sama, a tedaj bo morda že prepozno.

PISMONOŠINJA NA PROSEKU JE STOPILA V POKOJ

Z 31. julijem je prenehala raznašati pošto na Proseku in Kontovelu pismonošinja Marica Trobec s Proseka, ki je stopila v pokoj. 20 let je raznašala pošto in ljudje so jo imeli radi ter so jo cenili zaradi njene vestnosti. O svoji nelahki službi, pri kateri pa je bila vedno v stiku z ljudmi, ve povedati dosti zanimivega. Razvoj časa se je odražal tudi v njeni poštni torbi, ki je postajala z leti vse težja in težja, le brzojavk je bilo vedno manj, ker si ljudje zdaj rajši telefonirajo tudi na daljavo. Poleg službe je seveda morala skrbeti tudi za družino.

Želimo ji, da bi še dolgo zdrava in čvrsta ter lahkih nog uživala zasluženi pokoj.

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsic

Anton Korsic

**Oprema
za terase in vrtove**

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757

Odšel je Ivo Marinčič

Naglo, prenapeto nas je zapustil prejšnji teden stanovski tovariš, časnikar Ivo Marinčič. V vrsti goriških kulturnih in političnih ustvarjalcev je ostala za njim odprta široka vrzel.

Pokojni Ivo, ki ga je odlikovala velika skromnost in srčna ljubezen do rodne zemlje in naše skupnosti, se je rodil 18. avgusta 1907. v Zagorju na Pivki. Trpka in dela polna je bila njegova življenjska pot.

Študiral je v Gorici in v Trstu. Že kot mlad antifašist in član tajne organizacije »Tigr«, je bil obsojen na sedem let ječe. Potem na štiri leta policijskega nadzorstva, nazadnje še na konfinacijo v Isernii.

In zakaj? Ker je zastavil svojo široko razgledanost in marljivo pero v službo svojemu ljudstvu in primorski zemlji.

Začel je pri Primorskem dnevniku, nato pri Soči v Gorici. Od leta 1958. dalje spet pri Primorskem dnevniku, dokler ni stopil 1972. leta v zaslužni pokoj.

Vedno se je udeleževal kot pesnik in prozen pisatelj. Po vojni se je uveljavljal tudi v goriških kulturnih in političnih organizacijah. Izvoljen je bil tudi v goriški pokrajinski svet ter v odbor Narodne študijske knjižnice v Trstu. Kot časnikar je bil nagrajen s Tomšičevo nagrado.

Ni končal tudi ne, ko mu je bolezen ovrhala delo.

»Pisati, pisati moram in otroke vzgojiti,« se mi je dobrodušno posmejal, ko se je pripravljajal za odhod na počitnice v svoj priljubljeni Črni Vrh.

Števerjan

MNOGO SREČE

V soboto, 2. t.m., sta se v župni cerkvi v Števerjanu poročila Snežica Černic iz Števerjana in Mario Leopoli iz Gorice. Mlademu paru želijo prijatelji in znanci mnogo sreče na novi življenjski poti. Čestitkam se pridružuje tudi Novi list.

Pridi, pridi, bova katero rekla in v hladnem gozdu tudi kak načrt za prihodnje dni naredila.

Pa ga je naredila večna usoda. Znašla sva se v vročem dopoldnevu na goriškem grobišču, ko je neznansko lepo ubrano slovo štandreškega zbora izvabilo vsem solze v oko.

Tedaj smo se zavedli, da se vsipa zemlja na krsto dragega Ivota, ki je zapustil ne samo svojo družino marveč vse naše občestvo v globoki žalosti.

Toda tolaži nas njegov testament iz groba in sinjih višin: V moj spomin, delajte delajte kot je bilo meni še premalo dano za to zemljo in naš rod v bratski skupnosti in ljubezni.

r.b.

KULTURNO SREČANJE

Za dni 9. in 10. avgusta pripravljajo podvzetni in delavni mladi kulturni delavci v Slovenski Benečiji ponovno kulturno srečanje Slovencev domačinov, Korošcev in Furlanov na planjavi Kamenici pri Stari gori.

Srečali se bodo obmejni sosede v duhu bratstva in vzajemnega spoštovanja, ob pesmi, besedi in veseli zabavi.

Prireditelji so pripravili bogat spored z mašo v štirih jezikih, odkritjem spominske plošče beneško-slovenskega Arenja, z nastopi pevskih zborov, z ljudskimi igrami in športnimi tekmovanji. Govorila bosta župnik Gujon in prof. Marinič.

Srečanje na Kamenici se ponavlja že nekaj let in vedno v večjem in uspešnejšem obsegu.

Prirediteljem vsa čast in dosti uspeha!

Knjige Goriške Mohorjeve družbe za leto 1976

Goriška Mohorjeva družba napoveduje za leto 1976 naslednje knjige:

1. *Koledar za leto 1976*. Kakor vsa dosedanja leta bo tudi koledar za leto 1976 sodoben, vsebinsko bogat, zanimiv.

2. Dr. Andrej Kobal: *Svetovni popotnik pripoveduje*. II. del. Pisatelj nam tudi v drugem enako obsežnem delu pripoveduje o svojih odgovornih službah v Združenih državah, na Daljnem vzhodu, v Koreji, v Indiji in Pakistanu, v Bangladešu, in zatem spet doma v Washingtonu, dokler ni stopil v pokoj. Vse bolj prodirno razkriva dogajanja, ki so nam dozdaj bila neznana, razsvetljuje ozadje, a še zlasti nam napeto slika neverjetne življenjske razmere vzhodnih narodov in skrito igro velesil v sodobnem svetu.

3. Jožko Kragelj: *Moja Tolminska*. Zgodbe, Gre za zbirko tolminskih zgodb, zajetih

iz sodobnega življenja. Knjiga bo posejana z umetniškimi ilustracijami akademskega slikarja Toneta Kralja.

4. *Primorski slovenski biografski leksikon*. 2. snopič. Močno pomnoženo število poizrtvovalnih sodelavcev, med katerimi se uveljavljajo mlade moči, so najboljše poročila za uspeh tega nadvse pomembnega znanstvenega dela.

Odbor GMD prosi poverjenike, naj začnejo z zbiranjem naročnikov in mu sporočijo, koliko izvodov mohorjevk si želijo. Opozorijo naj na izredno važnost leksikona in na koristnost, da snopiče skrbno hranijo, kajti njihova vrednost bo z leti zelo narasla.

—o—

VPISOVANJE V ŠOLE

Do zadnjih dni julija je bilo razpisano vpisovanje v naše srednje šole v Gorici. Dolej lahko objavljamo sledeči izid vpisov.

Na gimnazijo se je vpisalo 14 dijakov in dijakinj.

V prvi razred učiteljskega je priglasilo svoje vpise 13 učencev in učenk. V prvi razred za otroške vrtnarice sta se priglasili dve dijakinji.

Število vpisanih v nižjo gimnazijo znaša 92.

Na Trgovsko srednjo šolo pa se jih je vpisalo 20.

Te številke se bodo seveda lahko tudi pomnožile, ker so še na vrsti popravni izpiti, ki se bodo začeli 2. septembra.

Vsekakor pa moramo ugotoviti, da število dijakov na srednjih šolah ne upada, ampak polagoma raste. To je tudi dokaz, da imajo naše družine zaupanje v te šole, v njih novo vodstvo in v profesorske zборе.

Vse pomanjkljivosti pa naj resno in stvarno pretresajo na šolskih svetih, ki bodo morali še bolj kot dozdaj šoli pomagati in se ne izgubljati v osebne ali skupinske razprave brez temeljnih osnov in praznih zahtev.

Izvleček iz II. dela Kobalove knjige »Svetovni popotnik pripoveduje«

Svetovni popotnik se po opravljenem delu pri Zvezni kontrolni komisiji na Bolgarskem vrne v Združene države. Želi se vrniti v civilno življenje kot univerzitetni profesor, toda »hladna vojna« in nove razmere, ki se razpletajo na Daljnem vzhodu, zahtevajo, da sprejme nove in močno odgovorne službe, uradne in neuradne.

Pot ga pelje na Japonsko, kjer se mu odpre nov svet. Sodeloval je z oddelkom javne varnosti, katerega je vodil general Willoughby, prvi pomočnik generala Mac Arturja. Na povabilo Čang Kajšekove vlade je nato odšel na otok Formozo, da bi organiziral arhiv varnostnega oddelka. Pot ga je peljala preko Hong Konga na Korejo, kjer je ostrmel nad porušenim mestom Seulom in spoznal resnični razplet vojnih dogajanj.

Vrnil se je v Washington in nadaljeval s službo vladnega svetovalca. Sestal se je večkrat z Nixonom v senatni zbornici. Vlada v Pakistanu je zaprosila v Ameriki, naj ji pošlje vladnega svetovalca za organiziranje policijskega in upravnega osebja. Kobal sprejme to mesto in odide preko Delhija v Pakistan. Tako spozna indijski podkontinent, razmere v Indiji in še zlasti v pokrajinah Kašmir in Asam, probleme Vzhodnega Pakistana (Bangladeša) in Zapadnega Pakistana. Vrne se v Ameriko in po kratkem službovanju na univerzi je na željo Hooverja sprejel nalogo, da uredi arhiv ruske cesarske Ochrane, ki se hrani v Kaliforniji. Zatem je bil zaposlen pri raziskovalnem in svetovalnem delovanju za zvezno vlado v Washingtonu. Opravi je zelo zaupne in važne naloge. Leta 1969 je stopil v pokoj. Materin klic »Ne odtuji se!« ga vrača Primorski in primorskim Slovincem, katerim zapušča svoje spomine.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Stoletnica rojstva Thomasa Manna

V Švici so počastili letošnjo stoletnico rojstva velikega nemškega pisatelja, demokrata in Nobelovega nagrajenca Thomasa Manna, ki je velik del svojega življenja preživel v tej državi in se je čutil močno povezanega s švicarskim ljudstvom, pri katerem je našel zavetje in oporo v prvih letih svojega begunstva, ko se je moral umakniti iz nacistične Nemčije. V Zürichu so priredili za to stoletnico razstavo njegovih del in dokumentarnega gradiva, katero je odprl njegov sin, znani zgodovinar Golo Mann. V govoru je rekel med drugim, da se je Thomas Mann čutil posebno povezanega s tremi mesti, ki so imela veliko vlogo v njegovem življenju. Ta mesta so Lübeck, kjer je bil rojen, München, kjer je pred begunstvom živel, in Zürich, kjer si je poiskal kot begunec zavetje in kamor se je vrnil po vojni ter tam živel do smrti. Vsa ta tri mesta so zdaj počastila stoletnico njegovega rojstva. Najbolj pa se je izkazal Zürich, tudi iz hvaležnosti za to, ker je družina Thomasa Manna prepustila temu mestu njegovo literarno zapuščino. Ta zapuščina je bila zdaj tudi razstavljena. V Lübecku in Münchenu pa so počastili stoletni jubilej rajnega pisatelja z večdnevni simpozijema. Ta sta bila namenjena literarnim zgodovinarjem. Razstava v Zürichu pa se obrača predvsem na ljudstvo, za vsakega človeka, in mu skuša približati delo in ideje Thomasa Manna.

Odprtja razstave se je udeležila tudi vdova Thomasa Manna, Katja Mann, katero je zürški župan ob tej priložnosti še posebno prisrčno pozdravil. Rekel je, da je mesto Zürich ponosno na to, da je lahko nudilo gostoljubje begunski družini Thomasa Manna. Poudaril je tudi velik kulturni doprinos, ki so ga vedno spet dali temu mestu begunci, ki so morali bežati pred nasilnimi vladavinami v tujini. Dejstvo, da si je izbral Thomas Mann Zürich za svoje begunsko zavetje, pa ne sme biti temu mestu samo v ponos, je rekel župan Widmer, ampak mora pomeniti tudi neko obveznost, obveznost za naprej. Drugi govornik, profesor von Salis, pa je orisal odnos Thomasa Manna do Švice kot kozmopolitske in vendar tudi germansko obarvane zvrsti demokracije, kar je Thomas Mann še posebej preučeval in tudi izrazil v svoji študiji »Razmišljanja nekega nepolitika«.

Razstava obsega nad 70 steklenih omar z dokumenti o življenju in delu Thomasa Manna, pri čemer so dali največji poudarek seveda

Dirigent in skladatelj Oskar Kjuder je dopolnil te dni 50 let. Vse najboljše znanapreji!

Velike ameriške banke so izračunale, da arabskim in drugim petrolejskim državam lahko s petrolejem zasluženi dolarji ne bodo dolgo trajali. Že leta 1980 (čez pet let) bodo spet v primanjkljaju nasproti industrijskim državam, ker so se industrijski izdelki močno podražili, petrolejske države pa morajo takorekoč vse uvažati.

njegovemu literarnemu ustvarjanju. Razstavljeno je bilo veliko fotografskega materiala o pisatelju in njegovi družini. Beleznice in rokopisi dokazujejo, kako je pripravljaj in pisal svoja dela. Namesto kataloga pa so izdali knjigo z naslovom »Bild und Text bei Thomas Mann« (»Slika in besedilo pri Thomasu Mannu«), ki vsebuje okrog 200 osnutkov za njegova dela, s čimer osvetljujejo način njegovega pisanja in ustvarjanja. V nekem smislu bi lahko primerjali Thomasa Manna Solženicinu, kajti tudi Thomas Mann je bil begunec, tudi on se je moral umakniti pred totalitarnim režimom in tudi on ni molčal ob nasilju, ki ga je režim v njegovi domovini izvajal nad lastnim narodom kot tudi nad drugimi narodi.

Slovesnost so popestrili z glasbo in z branjem odlomkov iz Mannovih del. Med drugim so prebrali esej »O pisateljevem poklicu«. Naj še omenimo, da je izdajal Thomas Mann sku-

paj z nekaterimi drugimi nemškimi pisatelji v begunstvu v Švici revijo »Mass und Wert« (Mera in vrednost), v kateri je razkrival in idejno pobijal nečloveškost Hitlerjevega režima.

Kdor danes prebira tisto revijo, mu ostane pred očmi vsa grozotnost hitlerjanske ideologije in hitlerjanskega sistema, vse nasilje, ki ga je ta režim izvajal tudi nad duhom in besedo in ne samo nad ljudmi. Ganljivo je brati komentarje Thomasa Manna in njegovih sodelavcev k požiganju knjig najboljših nemških pisateljev — tudi njihovih — na glavnih trgih nemških mest. Naštevana množica je prinašala in metala knjige na kup, nakar so jih pripadniki oddelkov SS in SA polili z bencinom in sežgali.

Okrog teh žalostnih kresov pa je rjovela mladina, prepevala hitlerjanske pesmi in vzklikala »voditelju«. Kakšna grozna bolečina je prevečala Thomasa Manna in njegove sodelavce v begunstvu, ko so pisali o tej mladini, ki se ni zavedala, v kaj so jo zapeljali, in čemu tako navdušeno vzklikali! Mnogi so se tega zavedli šele po katastrofi, katero pa so Thomas Mann in drugi okrog njega jasno napovedali naprej, ne da bi jih bil zapeljani nemški narod poslušal.

Tone Kralj 75-letnik

Dne 23. t.m. bo dopolnil 75 let življenja znani in še posebej na Primorskem priljubljeni slovenski slikar, grafik in kipar Tone Kralj. Slavljenec se je rodil z Zagorici pri Dobrepoljah na Dolenjskem, po maturi pa je študiral na akademiji v Pragi, nato v Rimu, Parizu in Benetkah. Tone Kralj živi v Ljubljani, zlasti pred in tudi med drugo vojsko pa je poslikal mnogo cerkva na Primorskem in jim tako dal svojstven, po njegovih besedah »slovenski« značaj, kot protiutež raznarodovalnim težnjam tedanje italijanske oblasti. Kralj in Veno Pilon sta kot prva Slovenca pred vojno sodelovala na beneškem bienalu.

Tone Kralj se je ukvarjal z oljnim in stenskim slikarstvom, grafiko, s kiparstvom, notranjo in knjižno opremo, z ilustracijo in arhitekturo. V začetku svoje umetniške poti je skupaj z bratom Francetom ustvarjal v ekspresionističnem slogu; oba sta veljala za glavna predstavnika in pobudnika te smeri na Slovenskem. Bila je to zelo poduhovljena, z globokim socialnim in verskim čustvom prepojena umetnost, ki ji je bolj kot dovršena zunanja oblika bil pomemben izraz umetnine, usklajen z notranjo vsebino. Po letu 1928 se je Tone Kralj ločil od brata Franceta, njegova umetnost je postala otipljivejša in še vedno tesno povezana s socialnimi težnjami slovenskega ljudstva. Predmet upodabljanja niso več notranje bolečine in religiozna zamaknjenja, temveč konkretno kmečko življenje, težko delo na njivi in v gozdu, navade na kmetih ob veselih in žalostnih dogodkih ipd. Ustrezno temu se je spremenila zunanja oblika, ki je zlasti v grafičnem ciklu »Zemlja« iz leta 1952 dosegla monumentalen plastični izraz. Predaleč bi nas zavedlo, če bi začeli nadrobno razčlenjevati njegovo umetnost, zato naj le poudarimo, kako je Kraljevo ustvarjanje vsekozi uglašeno na širok in vsem razumljiv ljudski okus, ponekod morda preveč deko-

rativen, vedno pa se odlikuje z odličnim obvladanjem slikarske, zlasti grafične tehnike.

Velik del njegovega delovanja obsegajo poslikane primorske cerkve, ki pomenijo danes že pravi spomenik teženj primorskega ljudstva v času italijanske oblasti. »Narodnostnega« poudarka teh umetnin se je jasno zavedal tudi slikar sam, ki je v verske prizore znal spretno vpletati marsikakšno aktualno noto, n.pr. v Pevmi (1934), kjer je podobi hudiča nataknil Mussolinijevo glavo. Nekakšno »skrito simboliko« najdemo tudi na stenskih slikah v vasi Soča v dolini Trente (1944), kjer so osnovne barve celotne poslikave bela, modra in rdeča, vzete torej iz slovenske zastave. Od cerkvenih poslikav na Primorskem naj omenimo naslednje kraje: Prem, Volče, Avber (1927 - 28), Tomaj (1928), Sv. Višarje (1930 in po vojni), Katinara (1931), Pevma, Šentviška gora (1941), Lokev na Krasu (1942), Hrenovice, Slivje na Krasu (1943-44), Soča, Dekani (1944), po vojni pa je slikal med drugim v Vrtojbi, Štandrežu in na Mirenskem Gradu, ki je postal že nekakšen muzej njegove cerkvene umetnosti, saj je tam zastopano slikarsko, kiparsko in arhitekturno delo. Pozabiti ne smemo tudi njegovih predvojnih neštevilnih ilustracij in knjižnih oprem za knjige in revije Goriške Mohorjeve družbe, ki so dajale značilen pečat celemu obdobju grafičnega oblikovanja v Gorici.

Tone Kralj je poleg Božidarja Jakca edini živeči slovenski umetnik, ki je že za življenja dobil stalno umetniško zbirko, in sicer v nekdanjem cistercijskem samostanu v Kostanjevici na Dolenjskem. V tem kraju nameravajo še posebej počastiti njegovo jubilej s koncertom njegove hčerke, sopranistke Tatjane Kralj, solistke ljubljanske Opere. Tonetu Kralju ob njegovem prazniku pošiljamo tudi mi iskrene čestitke.

Sodobno kmetijstvo

Poletna poljska in vrtna opravila

Ko pritiska vročina, je odločilnega pomena oskrba z vodo, oziroma, kot smo v zadnjem sestavku podrobno opisali, preprečevanje izhlapevanja. To dosežemo z okopavanjem in pa s pokrivanjem tal. Če že zalivamo, pa je dobro vedeti, da najbolj zaleže večerno zalivanje, ker je takrat izhlapevanje zelo zmanjšano. Pred odhodom na dopust je priporočljivo izdatno zalivanje.

Vinograd

Poleti velja naša največja pozornost vinogradu. Stalno moramo nadzorovati, če so trte zdrave. Najvažnejša dela v poletnih mesecih v vinogradu pa so zelena dela, pletev odvečnih mladice, predvsem pa odstranjevanje in prikrajševanje zalistnikov. To je za razvoj grozdja zelo koristno. Posebno važno je okopavanje mladih trsov. Pri okopavanju oziroma rahljanju zemlje odstranjujemo sproti tudi rosne ali zgornje korenine, ki se razvijajo po navadi iz cepljenega mesta. Z okopavanjem torej ne samo rahljamo zemljo, temveč zadržujemo vlago v njej; taka tla tudi vpijajo več vlage, se bolje ogrejejo, razvoj korenin je hitrejši.

Poljščine, zelenjadni vrt

Zemljo redno negujemo, da ne zaskorji. Ko se pojavi na površini skorja, se tudi poveča izhlapevanje vode in zemlje. Z okopavanjem odstranjujemo tudi plevel. Okopavanje naj bo plitvo, tri do štiri centimetre globoko. Tik pod površino je največ korenin. Slednjih tako ne poškodujemo, obenem gre prav njim v prid vlaga, ki jo z okopavanjem zadržujemo v zgornjih plasteh zemlje.

Okrasni vrt

Poleti začnemo misliti na to, kaj bo spomladi cvetelo v vrstu. V mislih imamo sajenje čebulnic, t.j. krokusov-zafranov, tulipanov, narcis. Z njimi ustvarimo mikavne prizore tudi v majhnem vrtu. S spretno izbiro vrst in sort raztegnemo čas cvetenja od začetka marca do srede maja. V večjem vrtu smo lahko bolj širokopotezni in s čebulnicami dopolnjujemo nasade trajnic in grmovnic. V vrtno trato pa sadimo čebul-

nice samo tedaj, ko lahko počakamo s košnjo tako dolgo, da njihovo listje porumeni. Vsakoletno nepremišljeno izkopavanje vseh odcvetelih čebulnic ni koristno. To storimo le tedaj, če so čebulnice močno razrasle ali če jim grozijo miši in voluharji. Čebulnice puščamo, če le moremo, v tleh, če zemlja ni ravno preveč vlažna. Mnoge čebulnice sploh ne marajo pogostega presajanja.

Konec julija, zlasti pa avgusta, lahko začnemo s sajenjem dvoletnic in trajnic, da bi se razvile dovolj močno še pred zimo. V teh mesecih sadimo mačehe, zvončnice, nageljne. Pozneje, septembra, pa bomo trajnice presajali in razdeljevali in tako snovali nove vrtno motive, upoštevajoč višino trajnic, barvo cvetja in tudi čas cvetenja. Perunike so med redkimi trajnicami, ki jih presajamo ravno v največji poletni vročini, od Iris germanica, Iris pumila do Iris barbata, t.j. bradatih perunik. Po cvetenju je za perunike sicer čas mirovanja, ko listje ne odmre, toda rast za nekaj časa vendar preneha. Tedaj najuspešneje presajamo in delimo starejše rastline; sadike je potrebno dovolj zaliti samo takoj po sajenju, pozneje pa za sušo niso več občutljive. Sicer pa so korenike trdožive in so lahko primerne za varovanje tudi dalj časa iz zemlje, kar omogoča razpošiljanje na večje razdalje. To delo moramo opraviti, kot rečeno, v času najhujše poletne vročine, kajti perunike septembra spet začnejo rasti. Korenike skrbno izkopljemo, živo listje porežemo na polovico, mrtvo odstranimo, razdelimo korenike po dveh, treh segmentih. Perunike nato sadimo na nova mesta v vrtu.

V vrtu je redno čiščenje grmovnic in polgrmičev (sivka, satolina, cinerarija) zelo koristno, zlasti pri vrtnicah, ki same ne odvržejo listov in plodičev. Praviloma odstranjujemo socvetje pri majnicah — Syringa vulgaris, medvečki — Spiraea ter budleji — Buddleja. Čiščenje ni koristno le zaradi lepega videza, ampak s tem varčujemo tudi s hrano v prid novih vejic. Čiščenje spodbuja rastlino k neprekinjenemu cvetenju. To velja za vrtnice, prej omenjene grmovnice, pa tudi za polgrmiče, kot sivka, santolino in druge, ter za trajnice. Odcvetele vrtnice obrežemo do prvega močno razvitega brsta pod cvetom. S tem iz zovemo ponovno cvetenje, dozorevajoči plodiči nam tako ali tako ne bi dosti koristili. Pri vrtnicah popenjavkah je najboljšo odstraniti celotno vejo, kjer so se razvijali cvetni kobuli. Tako bodo imeli enoletni poganjki (samo na teh bo drugo leto cvetje) več sonca in prostora za rast. Stalno moramo pri cepljenih vrtnicah skrbeti za odstranjevanje poganjkov divjaka, na katerega je cepljena žlahtna sorta. Vrtnice moramo tudi stalno rahljati in pletiti. Namesto tega tla tudi zastiramo s šoto ali listjem. Tako jih ni treba toliko zalivati, na dopust pa se odpravimo z manj skrbi.

Nekoliko skrbi posvetimo tudi vrtni trati. Potrebno jo je redno gnojiti in zračiti. To je zelo važno. Zračenje opravimo s posebnim viličastim orodjem ali z valjem, ki ima 10-12 cm dolge žeblice.

Steinitz, Lasker, Capablanca, Aljehin, Euwe, Botvinnik, Smislov, Talj, Petrosjan, Spasski, Fischer, Karpov. Po uradnem šahovskem zgodovinsko je to popoln seznam dosedanjih svetovnih prvakov. Nezdgovinska pa bi bila trditev, porojena iz spoštovanja pred naslovi, da je 1886. leta, torej leto dvoboja med Steinitzem in Zuckertorom za najvišji naslov, torej rojstno leto organiziranega šaha. Saj so se že davno prej močni šahisti spopadali tako posamično kot na turnirjih, od katerih niso slednji, nič manj kot danes, poznali ozkih narodnih ali državnih pregraj. »Vixere fortes ante Agamemnona« bi rekel dobri, stari Horac.

Paul Morphy iz New Orleansa je eden takih »prazgodovinskih« prvakov. Za eksplozivno kratko dobo njegovega viška so si viri edini: ni imel tekmeča. V takih pogojih je po eni strani odpadla potreba po formalnem ugotavljanju, po drugi strani se morebitni izzivalci niso čutili, da bi vložili kakšen tisočak (takratnih) dolarjev v po vsem videzu brezupno početje.

V čem je bila skrivnost tolikšne premoči? V tem, da je Morphy prvi zaslutil vso važnost tempa in hitre mobilizacije. To ga, še bolj od redkega daru za kombinacijo, visoko dviga nad sodobnike.

Za primer igranja tega neuradnega šahovskega prvaka naj služi naslednja partija!

PAULSEN - MORPHY

Igra štirih skakačev

1. e4 e5, 2. Sf3 Sc6, 3. Sc3 Sf6, 4. Lb5 Lc5, 5. 0-0 0-0? (še danes — po 118 letih — ni sodba o tej potezi dokončno izdelana), 6. Se5: Te8 (ali 6. ... Se5:, 7. d4 itd.), 7. Sc6: dc6:, 8. Lc4 b5

Slabo bi bilo takoj 8. ... Se4: zaradi 9. Se4: Te4:, 10. Lf7: + Kf7:, 11. Dh5 + Kg8, 12. Dc5: in bel bi moral zmagati.

9. Le2 Se4:, 10. Se4: Te4:, 11. Lf3 Te6, 12. c3? Dd3!, 13. b4 Lb6, 14. a4 ba4: (grozili sta 15. a5 in 15. ab5:), 15. Da4: Ld7, 16. Ta2 (da razbremeni lovca Lc1 obrambe kmeta d2, tako pa oslabi osnovno vrsto in trdnjavi ostaneta nepovezani), 16. ... Tae8.

Grozi 17. ... Df1: +, 18. Kf1: Te1 mat.

17. Da6? (sramotni povratek 17. Dd1 je bil tukaj neizogiben) 17. ... Df3:!!

Spektakularno potezo omogoča dinamična razporeditev črnih figur in nekoordinirana razporeditev belih.

18. gf3: Tg6 +, 19. Kh1 Lh3 (grozi 20. ... Lg2 +, 21. Kg1 Lf3: mat), 20. Td1 Lg2 +, 21. Kg1 Lf3: +, 22. Kf1 Lg2 +, 23. Kg1 Lh3 +, 24. Kh1 Lf2: (grozi 25. ... Lg2 mat), 25. Df1 (25. Dc6: je še slabša) 25. ... Lf1:, 26. Tf1: Te2 (odločilni vdor), 27. Ta1 (pripravlja d4 in s tem nadzorstvo lovca nad h6) 27. ... Th8.

Črni izredno skopari s tempom. Naravnost napačno bi bilo igrati najprej 27. ... Lb6, saj bi se bel lahko ubranil z 28. d4 T6g2, 29. Lf4.

28. d4 (prepozno! 28. Kg2 bi belemu podaljšal življenje). 28. ... Le3. Belise vda. Mat je neizbežen. N.pr.: 29. Le3: T6h2 +, 30. Kg1 Tg2 mat.

FORDOV OBISK V JUGOSLAVIJI

(Nadaljevanje s 1. strani)

doslej sklenila 17 pogodb za skupna vlaganja v industriji. Kot rečeno, so Američani na prvem mestu po obsegu vloženih kapitalov, a po številu pogodb so na tretjem mestu. Samo ameriški koncern DOW Chemical bo vložil v gradnjo petrokemičnega podjetja na Reki okrog 600 milijonov dolarjev. Največja posamezna gradnja, za katero so doslej prispevale Združene države, pa je postavitve jedrske elektrarne v Krškem ob Savi, katere zmogljivost bo znašala 632 megavatov. Kapital je prispevala znana ameriška družba United States Westinghouse.

Lani so naložbe v okviru ameriško-jugoslovenskega sodelovanja dosegle 670 milijonov dolarjev in bodo verjetno kmalu presegle milijardo dolarjev.

Kakor da bi si ga hotela za večne čase vtisniti v spomin, je prebrala Melanija nato še zadnjikrat Ludvikovo pismo, najdeno v košu Marije Durand in tako skrbno raztrgano:

Srček moj!

Vem, da nisi zadovoljna s svojim starim ljubčkom. Veruj mi, da to ni moja krivda. Ti si sama, prosta, ali vsaj približno. Jaz pa sem odvisen od staršev in od tovarne... te strašne tovarne! So trenutki, ko trepetam, da bi doma česa ne opazili: prav zaradi tega se izogibljem, kolikor se le da, srečanja s Teboj. Gotovo sem Ti že omenil strašni nastop, ki sem ga imel nedavno z očetom; primoran sem biti skrajno previden, da se izognem novi povzročitvi takšnega nastopa zaradi Tebe. Bil bi v ostalem usoden za naju oba... To dobro veš. Kaj ne?

Mislim si, da potrebuješ denar in da si zato toliko prizadevaš govoriti z menoj. Sedaj sem, žal, čisto suh. Čim pa se bo moja denarnica napolnila, pridem Tvoji na pomoč. Verjetno bo to proti koncu tega meseca. Zaključek: potrpljenje..., pamet!... In predvsem verjemi, da Ti je kljub mojemu zadržanju Tvoj ljubi iz srca zvest in da Te nežno poljublja.

Ludvik

P.S. Predvsem raztrgaj, kot si mi obljubila, to pismo na čim manjše koščke.

Ko je Melanija petič prebrala to pismo, se ji je izvil smeh...

»Ah, Marija Durand... koščki niso bili dovolj majhni!... Le vedi se ponosno... prezirljivo... Sedaj te pa držim... in držim te dobro!...«

In kuharičini prsti so se stisnili prav tako, kot kadar je dušila goloba ali davila raco...

TRINAJSTO POGLAVJE

Ne da bi se slekla, se je vrgla Melanija za dve uri na posteljo in njeno kratko spanje je bilo polno najprijetnejših sanj.

Zjutraj je kazala do Marije uslužnost, ki se je tej zdela prav nenavadna.

Velikodušno je ponudila Melanija svoji žrtvi kavo s smetano, pražen kruh in preno maslo, namenjeno gospodi. Od časa do časa se ni mogla več ustavljati nasladi, da jo pogleda postrani.

»Ah, mlada vlačuga, če bi ti vedela, kaj ti Melanija pripravlja!...«

In bila je v resnici židane volje v popolnem veselju, ki ji je dajalo drug izraz.

Dekle z zaprtimi očmi

32

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Čim je Marija tako okrepčana odšla pospravljat sobe, je stopila Melanija h gospe Hughe po navodila za jedilni list. Proti svoji navadi ni ugovarjala nobeni jedi in je sprejela brez besedi ledvično pečenko z zelenjavo, proti kateri se je navadno upirala. Mudilo se ji je, da pride k svoji »jedi«. Edino ta jo je danes zanimala.

»Gospa, zdaj jo pa držimo!...«

»Koga pa?« vpraša gospa Hughe, katere misli niso bile tako izključno zavzete z določeno snovjo kot kuharičine.

»Koga...? Še vprašate koga!... Ampak koga drugega kot Marijo Durand!«

»Ah, pa..., Marijo Durand... Uboga moja Melanija, pomislite, da ni ura še niti deset!...«

»Toda, gospa, ali pa tudi veste, da je to resna stvar... zelo resna? Komaj je prišla, pa je že ujela vašega sina... Dela mu celo neprijetnosti, izsiljuje mu denar... In on se boječe opravičuje, da je suh...«

»Denar!«

»Ja, tako daleč smo že... tako daleč...«

»V tem kratkem času, kar je tu!...«

»Kako je gospa vendar naivna... Tem huje! Prehajam brez vsakega olepševanja k stvari. Pred seboj imamo sleparijo... Vaš sin pozna Marijo Durand že dolgo časa...«

»Gospod Ludvik!«

»Ja, gospod Ludvik!«

»Melanija!«

»Nič: Melanija!... Vino teče, pijmo ga!«

Toda gospod Ludvik pozna Marijo Durand... kako je naredil, da jo je potem vaš prijatelj župnik od sv. Frančiška Saleškega toplo priporočil... pa res ne vem... To je druga tajnost... Ampak kar vem... vem dobro in vam povem.»

Tu je napravila Melanija obraz kot svečenica na trinožniku:

»...In vam povem: Marija Durand je ljubica gospoda Ludvika!«

»Melanija, prepovedujem vam tako govoriti!«

»Ponavljam: Marija Durand je ljubica gospoda Ludvika in za to imam dokaz!«

»Vi imate dokaz za to?«

»Ja, gospa!«

»Kje je ta dokaz?«

»Tukaj!«

Melanija pokaže popolnoma pripravljeno pismo, ki ga je bila skrbno shranila v životec..., pismo ki ga je pisal gospod Ludvik.

»Dali ni pisava njegova? In pisemski papir od vaše hiše?... Ta Marija Durand je do skrajnosti predrzna.« (Dalje)

Romarji na konjih so prijahali iz Avignona v Rim

19 francoskih romarjev, moških in žensk, je prijahalo za sveto leto na konjih v Rim. S tem so hoteli posnemati srednjeveške romarje. Romanje so začeli v Avignonu v južni Franciji. Razdaljo, ki znaša 1200 kilometrov, so prejahali v enem mesecu. Gre za člane jahaškega društva »Prijatelji konjev« v Avignonu, v Rimu pa so s svojimi konji vred gostje tamkajšnjega »Polo cluba«. Najstarejši romar na konju je star 61 let, najmlajši pa samo devet. Ta je Jerome Rech, sin predsednika Društva prijateljev konjev v Avignonu. Vsak dan so jezdili v dveh etapah. Prva je trajala od zgodnjega jutra do poldneva, druga pa od petih popoldne do poznega večera, da bi se tako izognili najbolj vročim dnevnim uram. V Italiji so

bili zelo prijazno sprejeti, tako od oblasti kot od prebivalstva. Najlepše pa so sprejeli v vasi Alluvione v pokrajini Alessandria, kamor so prijezdili ob enajstih ponoči. Župnik in župan sta oba prihitela k njim, ko so zapeketala konjska kopita po vaški cesti, in zvonovi so jim zazvonili v pozdrav. Ljudje so jim odprli svoje hiše in jih sprejeli v goste, pobrigali pa so se tudi za njihove konje in jih nakrmili v svojih hlevih.

Romarje je sprejel tudi papež, ki se je nalašč zaradi njih s helikopterjem pripeljal s Castelgandolfo, kjer je na oddihu, v Vatikan. Štirje najmlajši romarji, od 9 do 14 let, so izročili papežu v imenu vseh vdanostno pismo, vodja skupine pa mu je podaril album z umetniškimi litografijami, ki kažejo provansalske motive. Papež pa jih je obdaril s spominskimi kolajnam, svoje ga papeževanja in jih blagoslovil. V nagovoru je izrazil veselje nad njihovim obiskom in pohvalil njihovo izvirno romanje in hkrati poudaril »pravilnost upravičene izvirnosti, s katero nekateri sinovi Cerkve obhajajo sveto leto.«

Romarji na konjih pa so se zaobljubili, da bodo čez 25 let, to je leta 2000, ko bo spet sveto leto, spet odjahali na romanje v Rim. Vsi najbrž ne bodo več živi, toda najmlajši v skupini bodo tudi tedaj še mladi

pohištvo

kozman

VABIMO cenjene odjemalce na obličeje NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE M E B L O (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki kotli itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51